

# Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi dl 31.8.2012

## 1. Lausunnonantajan tiedot

Vastaajien määrä: 1

### Organisaatio

- Vuohču sámiid searvi- Vuotson saamelaisyhdistys ry.

### Yhteyshenkilö

- Rauni Äärelä puheenjohtaja

### Sähköpostiosoite

- rauni.aarela@gmail.com

## 2. Pidätkö ehdotettuja tavoitteita riittävinä ja tarkoituksenmukaisina saamen kielen elvyttämisen kannalta? (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Näemme, että toimenpideohjelman ehdotukset ovat tarkoituksenmukaisia, mikäli niitä aletaan toteuttaa heti tehostetusti koko valtion alueella. Tahdomme kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että tutkimuksien mukaan yli 65% saamelaislapsista asuu kotiseutunsa ulkopuolella. Jotta toimenpiteet olisivat riittäviä, tulee niitä tarkentaa ja aloittaa toimenpiteet heti.

Alueellisesti kielenelvyttämisen painopistealueet tulee ottaa toteutuksessa huomioon. Vuotson ja Sodankylän alueella tärkeimmiksi toimenpiteitä ovat:

1) kielipesät, saamenkielinen päivähoito

3) koulutusjärjestelmän kehittäminen siten että opetus ja asiakaspalvelutehtävissä toimisi enemmän saamenkielisiä

## 3. Näkemyksenne varhaiskasvatusta ja kielipesätoimintaa koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 1-2) (max. 3 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotus 1:

Saamenkielinen kielipesätoiminta tarvitsee kipeästi rahoitusta henkilökunnan palkkaamiseen ja kielipesien perustamiseen. Alueellamme toimii tällä hetkellä pohjoissaamenkielinen kielipesä, eivätkä kaikki lapset mahdu mukaan. Kielipesäverkostosta tulee luoda maan kattava, laadukasta ja ammattitaitoista kasvatusta antava verkosto. Yhden kielipesätyöntekijän palkkaaminen saamelaisalueen ulkopuolelle on ehdottomasti minimi, ja tarvetta on enempään. Suuremmista kaupungeista Rovaniemellä, Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Helsingissä tulisi olla saamenkieliset kielipesät. Yhteistyötä muiden kielipesätoimintaa harjoittavien tahojen kanssa tulisi lisätä, jotta kielipesätoiminnan tavoitteet ja tulevaisuus saataisiin vakaalle pohjalle. Kielipesiä ei lisäksi tulisi missään tapauksessa laittaa kilpailemaan rahoituksesta keskenään.

Ehdotus 2:

Saamelaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen tulee mahdollisimman pian nimetä asiantuntijaryhmä. Opetuksen järjestäminen ilman suunnitelmaa on haasteellista ja uuvuttaa työntekijät, eikä takaa laadukasta palvelua.

#### 4. Näkemyksenne saamen kielen opetusta koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 3-11) (max. 8 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Nostamme esille tärkeimmät ehdotukset:

##### Ehdotus 3:

Jo tällä hetkellä saamenkielenopetuksen verkkoa voitaisiin laajentaa työllistämällä niitä saamelaisalueella olevia saamelaisopettajia,, joilla on resursseja opettamaan etäopetuksena muihin kuntiin. Etäopetukseen voidaan nimetä erikseen opettajia, joiden toimenkuvaan kuuluu saamenkielen opetus lähiopetuksena saamelaisalueella, sekä etäopetuksena saamelaisalueen ulkopuolelle. Tällöin opetus olisi suunniteltua, yhdenmukaista ja lisäisi saamelaisalueen ulkopuolella asuvien lasten ja nuorten yhteenkuuluvuutta saamelaisalueeseen. Sodankylässä opetetaan saamea etänä ja se on sujunut hyvin. Mahdollisuuksia olisi enemmänkin opetukselle.

##### Ehdotus 4:

Toimenpide tulee ottaa käyttöön mahdollisimman pian. Heti seuraavana lukuvuonna.

##### Ehdotus 5:

Mikäli näitä toimenpiteitä ei tehdä, mahdollisuus oppia omaa kieltä ja kulttuuria on lähestulkoon täysin yhteiskunnallisen tuen ulkopuolella. Rahoituksen järjestäminen on edellytys näille toimille.

##### Ehdotus 6:

Mikäli koulutus- ja oppimateriaalilautakunnalla ei ole tarvittavaa rahoitusta, se ei pysty tuottamaan materiaalia ja tekemään saamenkielen terminologiatyötä. Jo tällä hetkellä oppimateriaaleista on suuri pula. Sähköisiä oppimateriaaleja ei ole lähes tulkoon lainkaan.

##### Ehdotus 9:

Ilman näitä toimenpiteitä saamenkielinen lukiokoulutus näivettyä täydellisesti.

#### 5. Näkemyksenne saamen kieltä osaavan pätevän varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstön määrän lisäämistä koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 12-14) (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Nämä ehdotukset ovat välttämättömiä laadukkaan ja suunnitelmallisen opetuksen järjestämiseksi. Pätevän vakinaisen henkilöstön takaaminen varhaiskasvatuksen ja opetuksen puolelle on kielen kehittymisen ja välittymisen kannalta tärkeää. Saamenkielen opetuksen näkyminen mm. opettajien tva-lisissä on perusteltua myös sillä, että yhtenäistä varhaiskasvatussuunnitelmaa ei ole, opetusryhmät ovat monitasoisia, kielitaidolta ja iältä, materiaalien valmistus vie puolet opetuksen järjestelyistä. Nämä perusteet voivat olla yksittäisiä tva-lisiä, mutta tulisi sitoa erityisesti saamenkielen opetukseen, opettaja tekee samalla kielenelvytystyötä

## 6. Näkemyksenne koltansaamen kieltä ja -kulttuuria elvyttäviä erityistoimenpiteitä koskevista ehdotuksista (ehdotukset 15-17) (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotukset tulee näkemyksemme mukaan toteuttaa heti, koltankieli ei kestä tätä tilannetta enää pitkään. Kaikille saamenkielille tulee taata tasapuoliset mahdollisuudet elvyttää kieltä, olematta suuremman kieliryhmän varjossa. Koltankielisellä oppimateriaalilla on kiire. Tätä varten tulisi saada innostettua koltankielisiä tutkimus- ja kielityöhön. Koltankielen terminologiatyössä tarvitaan työntekijöitä heti.

Ehdotamme että järjestetään koltankielen intensiivikurssi palkallisena työntekijöille ja työvoimapolitiittisena työttömille.

## 7. Näkemyksenne viranomaisten ja julkisyhteisöjen saamen kielen käytön lisäämistä koskevasta toimenpide-ehdotuksesta (ehdotus 18) (max. 3 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Sodankylän ja Vuotson alueella saamenkielen käytön lisäämiselle julkisyhteisöissä on suuri tarve. Käytännössä tämä tarkoittaa henkilöstön saamenkielen opintojen järjestämistä ja kielen käyttämistä julkisissa palveluissa. Korostamme myös, että saamen kielen käytölle tulee etsiä aktiivisia tilanteita julkisissa palveluissa asioitaessa. Asiakkaalle tule tuoda esille kielen käytön mahdollisuus ja tukea saamenkielen käyttämiseen. Alueellamme iäkkäät saamelaiset ovat kokeneet kielenvaihdoksen, assimilaation ja asuntolaelämän koulussa, heille julkisissa palveluissa saamenkielen käyttö voi olla pelottavaa.

Mielestämme yhdenvertaisuussuunnitelmaa ei tule vain suositella vaan velvoittaa sen tekoon.

## 8. Näkemyksenne saamenkielisiä radio-, tv- ja internet-sisältöjen lisäämistä koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 19-20) (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Unna Junna- lastenohjelmasta on jätetty adressi YLE:lle viime keväänä. Ohjelman vakinaistamista ja tuotannon lisäämistä vaativa adressi keräsi satoja nimiä. Saamenkielisiä media-alan osaajia on koulutettu jo vuosia. Saamelaislapsilla on akuutti tarve omakieliseen mediaan.

## 9. Näkemyksenne saamen kielen huoltoa, tallentamista ja tutkimusta koskevasta toimenpide-ehdotuksesta (ehdotus 21) (max. 3 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Korkeakoulututkimukselle on tarve saamen kielen ja kulttuurin opetuksessa ja tutkimuksessa. Jo nyt aloitettuja hyviä toimenpiteitä tulee jatkaa Giellagas-instituutissa lisäämällä pohjoismaista yhteistyötä.

10. Näkemyksenne saamelaistaiteen ja -kulttuurin tuen sekä järjestöjen kielityön vahvistamista koskevista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 22-23) (max. 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Myös Rovaniemellä ja Oulussa on akuutti tarve saamelaislasten kohtaamispaikalle ja saamenkieliselle henkilöstölle. Ehdotamme, että kohtaamispaikat perustetaan myös näihin kaupunkeihin.

11. Näkemyksenne työryhmän esittämistä muista toimenpide-ehdotuksista (ehdotukset 24-30) (max. 8 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Nämä konkreettiset ehdotukset tulee toteuttaa mahdollisimman pian. Erityisesti opetuksessa saamen kielen ja kulttuurin tuntemus on tärkeää saattaa koko Suomen opetusverkon tietouteen. Ehdotamme, että perustetaan työryhmä ehdotuksen 24 mukaiseen työhön, jossa valmistellaan kattava saamelaiskulttuurin tietopaketti koko kouluverkon käyttöön.

12. Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta (max 4 000 merkkiä)

Vastaajien määrä: 1

- Tuemme työryhmän toimenpideohjelman ja katsomme, että toimenpiteet on aloitettava pikaisesti. Erityisesti pienemmät saamen kieliryhmät ovat uhanalaisessa asemassa.